

eis possessa, quam in posterum ab eis iuste possidenda, Decimas etiam noualium quę uel ipsi elaborauerint uel infra parochię terminos elaborata fuerint, ubicumque ad manum nostram uacauerint, in perpetuum eidem ecclesię ⁴⁾ — — firmanus ⁵⁾ — —. Acta sunt hæc anno dominicę incarnationis M.C.LXXVIII. Indictione XII. Huius rei testes sunt. Thietmarus maioris ecclesię prepositus. Gerhardus abbas de Lukken. Liutbertus abbas de Schinnen. Heinrichus prepositus de Hamersleue. Reinwardus decanus. Reinardus presbiter. Heithenricus diaconus. Folmarus diaconus. Conradus Lupus. Conradus de Schonenburg. Widikinnus diaconus. Hermannus diaconus. Conradus diaconus. Thietmarus diaconus. Nithungus diaconus. Luidoldus subdiaconus. Liephardus subdiaconus. Hildeboldus subdiaconus. Liephardus subdiaconus. Odilricus subdiaconus.

CCCCVII.

Aus dem Liber privilegiorum ecclesie Coloniensis, mit Benutzung des aus d. Orig. berichtigten Abdruckes bei Lacomblet.

C. In nomine sanctę et indiuiduę Trinitatis ¹⁾. Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator ²⁾ augustus ³⁾. Quoniam humana labilis est memoria et turbę rerum non sufficit, predecessorum etatis nostrę diuorum imperatorum et regum decreuit auctoritas literis annotare quę fluentium temporum antiquitas a notitiā hominum consueuit alienare. Proinde tam presentium quam futurorum imperii fidelium nouerit uniuersitas, qualiter Heinrichus quondam dux Bawarię et Westfalię, eo quod ecclesiarum Dei et nobilium imperii libertatem, possessiones eorum occupando et iura ipsorum imminuendo grauiter oppresserit, ex instanti principum querimonia et nobilium plurimorum, quia citatione uocatus maiestati nostrę presentari contempserit, et pro hac contumacia principum et suę conditionis Sueuorum proscriptionis nostrę inciderit sententiam. Deinde quoniam in ecclesias Dei et principum et nobilium iura et libertatem grassari non destiterit, tam pro illorum iniuria quam pro multiplici contemptu nobis exhibito, ac præcipue pro euidenti reatu maiestatis, sub feudali iure legitimo, trino edicto ad nostram citatus audientiam, eo quod se absentasset nec aliquem pro se misisset responsalem contumax iudicatus est, ac proinde tam ducatus Bawarię quam Westfalię et Angarię, quam etiam uniuersa quę ab imperio tenuerit beneficia per unanimum principum sententiam in sollempni curia Wirzburg celebrata ei abiudicata sunt nostroque iuri addita et potestati ⁴⁾. Nos itaque, habita cum principibus deliberatione, communi ipsorum consilio ⁵⁾, ducatum qui dicitur Westfalię et Angarię in duo diuisimus, et consideratione meritorum quibus dilectus princeps noster Phylippus Coloniensis archiepiscopus ob honorem imperialis coronę ⁶⁾ promouendum et manutenendum, nec rerum dispendię ⁷⁾ nec personę formidans pericula, gratię imperialis promeruerit priuilegium ⁸⁾, unam partem, eam uidelicet quę in episcopatum Coloniensem et per totum Patherbrunnensem episcopatum extendebatur ⁹⁾, cum omni iure et iurisdictione ¹⁰⁾, uidelicet ¹¹⁾ cum comitatibus, cum aduocatiis, cum conductibus, cum mansis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis et cum omnibus ad eundem ducatum pertinentibus, ecclesię Coloniensi legitime donauimus et de imperatoria liberalitate contulimus ¹²⁾, et requisita a principibus sententia an id fieri liceat ¹³⁾, adiudicata ¹⁴⁾ et communi ¹⁵⁾ principum et totius curię assensu approbata, accedente quoque publico ¹⁶⁾ consensu dilecti consanguinei nostri ducis Bernhardi, cui reliquam partem ducatus concessimus, prememoratum archiepiscopum Phylippum

⁴⁾ ⁵⁾ Die Bannformel wie in der vor. Urk.

¹⁾ Im Liber privil. wird hinzugesetzt: amen. ²⁾ Lib. privil. schaltet hier ein: et semper. ³⁾ Von hier an fehlt der ganze Text bis zu den Worten: Nos itaque etc. im Lib. privil., weil, wie der Schreiber desselben sagt, die Schrift in der ersten Hälfte der Original-Urkunde nicht mehr lesbar war. ⁴⁾ Mit den nächstfolgenden Worten: Nos itaque etc. beginnt der Text im Lib. privil. ⁵⁾ Lib. privil. schließt ein: decretum est quod ⁶⁾ Lib. privil. liest: sceptri. ⁷⁾ dispendia ⁸⁾ imperiali promer. priuilegio; darauf eine Lücke. ⁹⁾ protendebatur ¹⁰⁾ cum . . . iurisdic. fehlt; statt dessen: cum dominiis et Jurisdictionibus, ¹¹⁾ uidel. fehlt, ¹²⁾ legitimo donationis titulo Imperat. liberal. contul. ¹³⁾ liceret ¹⁴⁾ et iudicata ¹⁵⁾ comm. fehlt. ¹⁶⁾ publice.

portione illa ducatus suę collata ecclesię uexillo imperiali solempniter inuestiuimus. Hanc igitur legitimam nostrę maiestatis donationem et inuestituram Coloniensi ecclesię et sepedicto principi nostro Phylippo archiepiscopo omnibusque suis successoribus confirmamus ¹⁷⁾, et in omne posteritatis cęum eis ¹⁸⁾ ratam permanere uolentes, ne quis eam ¹⁹⁾ ausu temerario infringere uel quomodolibet violare attemptauerit, imperiali edicto inihibemus, et hanc nostram constitutionem presente priuilegio aurea excellentię nostrę bulla ²⁰⁾ insignito, corroboramus auctentice, testibus annotatis ²¹⁾ qui huic facto interfuerunt. Sunt autem hii. Arnoldus Treuirensis archiepiscopus. Wicmannus ²²⁾ Magdeburgensis archiepiscopus. Cęnradus ²³⁾ Salisburgensis ²⁴⁾ archiepiscopus. Sifridus Bremensis electus. Cęnradus Wormatiensis episcopus. Rędulfus Leodiensis episcopus. Bertrammus Metensis episcopus. Arnoldus Osnaburgensis episcopus. Cęnradus abbas Fuldensis. Adolfus abbas Hersfeldensis. Lotarius prepositus Bunnensis. Ludewicus palatinus ²⁵⁾ Saxonię et lantgrauius Thuringię. Bernhardus dux Westfalę et Angarię. Godefridus dux Lotharingę ²⁶⁾. Fridericus dux Sueuię. Otto ²⁷⁾ marchio de Brandenburc. Teodericus marchio de Lusiz ²⁸⁾. Dedo ²⁹⁾ comes de Groix. Sifridus comes de Orlamunde. Rubertus comes de Nassawe ³⁰⁾. Emicho ³¹⁾ comes de Liningen ³²⁾. Engelbertus comes de Monte. Teodericus comes de Hostade ³³⁾. Gerardus comes de Nęrberc ³⁴⁾. Henricus comes de Arnsberg. Hermannus comes de Halsburg ³⁵⁾. Henricus comes de Kuc ³⁶⁾. Wernerus comes de Wittinchinstein ³⁷⁾. Widdikindus de Waltecke. Fridericus de Anfurde. Hartmannus de Bętingin ³⁸⁾. Wernerus de Bonlande. Conradus pincerna. Henricus marscalcus de Bappinheim. Sibodo de Groix camerarius, et alii quam plures.

Signum domni Friderici Romanorum imperatoris inuictissimi. (L. M.) ³⁹⁾.

Ego Godefridus imperialis aulę cancellarius uice Cristiani maguntinę sedis archiepiscopi et Germanię archicancellarii recognoui.

Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis MCLXXX. Indictione XIII. Regnante domno Friderico Romanorum imperatore inuictissimo, anno regni eius XXIX. imperii uero XXVI. feliciter Amen. Datum in solempni curia Gelenhusin ⁴⁰⁾ in territorio Maguntino. Idibus Aprilis.

Die Original-Urkunde ist mit eiaer, an rothseidenen Schnuren angehängten, goldenen Bulle versehen.

CCCCVIII.

Aus dem ältesten Corvey'schen Copialbuche.

In nomine sanctę et indiuidue Trinitatis. Philippus diuina fauente clementia Sanctę Coloniensis ecclesię archiepiscopus, Vniuersis Christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. Quoniam ex werra Saxonica quam nos pro multa necessitate Coloniensis ecclesię contra seuiiciam domini Heinrici de Bruniswich aggressi sumus, ecclesia Corbeiensis ab exercitu nostro multa in stipendiis fratrum incommoda et non modicam rerum suarum pertulit deuastationem, placuit nobis et salutare uisum est, aliquam eidem ecclesię dampnorum suorum conferre restaurationem. Nouerit itaque uniuersitas Christi fidelium tam futurorum quam presentium, quod prefate ecclesię fratribus theloneum Nussienne in perpetuum condonauimus, ita ut ipsi annuatim in uino suo deducendo immunes sint ab hoc theloneo. Cum ergo uita hominum breuis, memoria labilis sit, Ne quis tam pium et rationabile factum demoliri possit in posterum, presentem inde paginam conscribi et sigilli nostri impressione communiri iussimus, et sub horrendi anathematis inter-

¹⁷⁾ confirmantes ¹⁸⁾ eosdem; rat. fehlt. ¹⁹⁾ quisquam ²⁰⁾ nostre excell. bulla ²¹⁾ aduocatis ²²⁾ Wygnandus ²³⁾ Hermannus ²⁴⁾ Salisburgensis ²⁵⁾ palatinus ²⁶⁾ Lothoringie ²⁷⁾ Vdo ²⁸⁾ Swynitz ²⁹⁾ Dedo ³⁰⁾ Nassouwe ³¹⁾ Henchen ³²⁾ Bayngen ³³⁾ Hoystaden ³⁴⁾ Norbergh ³⁵⁾ Diese beiden im Lib. privil. angegebenen Namen fehlen in dem Abdrucke bei Lacumblert. ³⁶⁾ Für Kuc im Lib. privil. eine Lücke. ³⁷⁾ Wytenhorst ³⁸⁾ Bittingen ³⁹⁾ Die Monogrammenformel fehlt. ⁴⁰⁾ Geylenhusen.